

ปราปรบทร่วมสมัยในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี*
THE CONTEMPORARY PARATEXTS IN TAI YAUN PALM-LEAF MANUSCRIPTS
FOUND AT WAT MAI NAKHON BAN, RATCHABURI PROVINCE

ดอกรัก พยัคศรี*, อุเทน วงศ์สถิตย์

Dokrak Payaksri*, U-Tain Wongsatit

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Archaeology, Silpakorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: payaksri_d@su.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของปราปรบทร่วมสมัยและการผสมผสานทางวัฒนธรรม การเขียนที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษา ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมคัมภีร์ใบลานของชาวไทยวน และภูมิหลังทางด้านประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ปราปรบทร่วมสมัยที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน จารด้วยอักษรธรรมล้านนา ภาษาไทยวน จำนวน 275 ผูก เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของปราปรบทร่วมสมัย และการผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน มีปราปรบทร่วมสมัยทั้งสิ้น 275 ผูก ปรากฏ ในตำแหน่งต่าง ๆ ของคัมภีร์ใบลาน 7 ตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งปกหน้า ตำแหน่งอักษรบอกอังกา ตำแหน่งหัวลาน (บริเวณขอบซ้ายของใบลาน) ตำแหน่งท้ายลาน (บริเวณขอบขวาของใบลาน) ตำแหน่งของเนื้อหา ตำแหน่งรื้อร้อย สายสนอง และตำแหน่งของปกหลัง ปราปรบที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่ากลุ่มไทยวนมีการใช้งานคัมภีร์ใบลานมา อย่างต่อเนื่องยาวนานจนถึงในยุคสมัยที่มีการเริ่มใช้ปากกาลูกลื่น ดินสอดำกราไฟต์ และเริ่มมีการศึกษาอักษร ท้องถิ่นของกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นราชบุรี ได้แก่ อักษรไทย และอักษรขอม ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมการ เขียน ซึ่งปรากฏในปราปรบทร่วมสมัยที่มีการเขียนอักษรธรรมล้านนา ที่เป็นอักษรในวัฒนธรรมของคนไทยวน ปะปนกันกับอักษรไทย และอักษรขอม การผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนนี้ทำให้เห็นว่า ได้รับวัฒนธรรมของ กลุ่มคนไทยพื้นถิ่นมาปรับใช้ในสังคมไปพร้อม ๆ กับการพยายามดำรงอัตลักษณ์ของคนไทยวนได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ปราปรบทร่วมสมัย, คัมภีร์ใบลานไทยวน, วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี

Abstract

This research article aims to examine the characteristics of contemporary intertextuality and cultural hybridity in writing as reflected in the Tai Yuan palm-leaf manuscripts of Wat Mai Nakhon Ban, Ratchaburi Province. The study employs a qualitative research approach, analyzing

data from relevant documents on the palm-leaf manuscript culture of the Tai Yuan people and their historical background. The sample consists of instances of contemporary intertextuality found in 275 Tai Yuan palm-leaf manuscripts inscribed in Lanna Dhamma script and the Tai Yuan language. Data collection and analysis are conducted through descriptive content analysis. The findings reveal that contemporary paratexts and cultural integration in these manuscripts manifest in seven key positions: the front cover, introductory script, head of the leaf (left margin), end of the leaf (right margin), main content, binding hole position, and back cover. These paratexts indicate the continuous use of palm-leaf manuscripts within the Tai Yuan community, even as modern writing tools, such as ballpoint pens and graphite pencils, became available. Furthermore, the influence of local Thai communities in Ratchaburi, particularly in the study of Thai and Khmer scripts, has led to a blending of writing traditions. This integration is evident in contemporary paratexts where Lanna Tham script, traditionally used by the Tai Yuan, appears alongside Thai and Khom scripts. Such cultural synthesis demonstrates a dual process: the adoption of external influences and the preservation of Tai Yuan identity. The study highlights the dynamic interaction between tradition and adaptation, illustrating how the Tai Yuan community has incorporated local Thai cultural elements while maintaining its unique linguistic and writing heritage. These findings contribute to a broader understanding of cultural hybridity and the role of paratexts in manuscript traditions, emphasizing how historical texts serve as cultural artifacts that reflect both continuity and change within ethnic communities.

Keywords: Contemporary Paratexts, Tai Yuan Palm-Leaf Manuscripts, Wat Mai Nakhon Ban, Ratchaburi Province

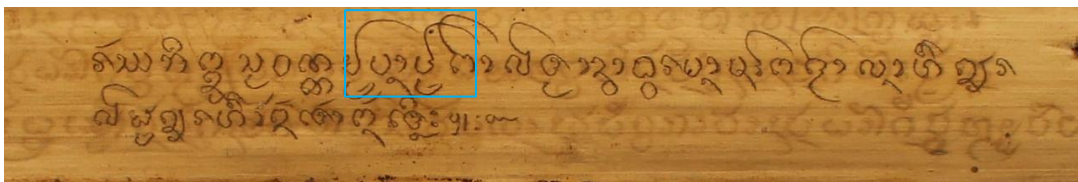
บทนำ

การศึกษาคัมภีร์ใบลานในไทยมักมุ่งเน้นเฉพาะเนื้อหาเรื่องราว โดยละเลยข้อมูลอื่น เช่น ชื่อเรื่อง อักษรบอกอังกา หรือบันทึกผู้เขียน ซึ่งเรียกว่า ปราปรบท (Paratexts) อย่างไรก็ตามในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา นักวิจัยเริ่มให้ความสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะบันทึกผู้เขียน (Colophon) เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการผลิตคัมภีร์ เช่น ชื่อบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์ร่วมสมัย ตูลาภรณ์ แสนปรน ได้อธิบายว่า Colophon ปรากฏท้ายคัมภีร์ หลังจบเนื้อหา โดยผู้จารมีอิสระในการบันทึกข้อมูล แต่ยังคงรูปแบบนิยม เช่น ชื่อคัมภีร์ ผู้คัดลอก เจ้าภาพวันที่จารเสร็จ และคำอธิษฐาน (ตูลาภรณ์ แสนปรน, 2557) ในขณะที่ยังขาดการค้นคว้าเชิงลึก อินจันทร์ ชีว่า Colophon ในล้านนามักระบุวันเวลา ผู้จาร ความรู้สึก และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ (ดิเรก อินทร์จันทร์, 2560) ส่วน Eng, J. O. ระบุว่า Colophon ปรากฏท้ายเนื้อหาเป็นหลัก แต่บางครั้งอาจอยู่ในใบลานแรกหรือบริเวณชื่อเรื่อง (Eng, J. O., 2022)

Genette, G. นักทฤษฎีวรรณกรรมชาวฝรั่งเศส นิยาม Paratexts ว่าเป็นองค์ประกอบภายในและภายนอกหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างตัวเล่ม ผู้แต่ง ผู้จัดพิมพ์ และผู้อ่าน ครอบคลุม Peritext (องค์ประกอบภายใน เช่น ชื่อเรื่อง คำนำ ชื่อบท) และ Epitext (องค์ประกอบภายนอก เช่น การสัมภาษณ์ การบันทึกส่วนตัว) (Genette, G., 1997) แนวคิดของ Genette, G. มีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง โดย Centre for the Study of Manuscript Cultures, University of Hamburg นำไปศึกษาเอกสารตัวเขียนไท-ลาวในโครงการ Project Area A: Paratexts โดยแบ่งปราชญ์ออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) ปราชญ์เชิงโครงสร้าง (Structuring Paratexts) ซึ่งจะช่วยนำทางผู้อ่าน เช่น สารบัญ ชื่อเรื่อง เลขหน้า 2) ปราชญ์เชิงวิจารณ์ (Commenting Paratexts) ได้ให้การตีความ เช่น อภิธานศัพท์ คำอธิบายประกอบ 3) ปราชญ์เชิงข้อมูล (Documenting Paratexts) เป็นบันทึกข้อมูลสำคัญ เช่น ผู้เขียน ผู้บริจาค แหล่งที่มา (Techasiriwan, A., 2019)

กลุ่มวัฒนธรรมที่ใช้อักษรธรรมล้านนาบันทึกข้อมูลในใบลานคือกลุ่มคนไทยวน หรือ “คนเมือง” ที่อาศัยใน 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน (อัสรี มาหะมะ, 2562) นอกจากนี้ ยังพบชุมชนไทยวนในจังหวัดอื่น เช่น กาญจนบุรี ตราด นครนายก ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี และราชบุรี (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2547) กลุ่มไทยวนเชียงใหม่ที่ถูกกวาดต้อนในสมัยรัชกาลที่ 1 ถูกส่งมายังบางขุนพรหม กรุงเทพฯ ก่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐานใหม่ที่บ้านไร่ (บ้านไร่) ต.บ้านไร่ อ.เมือง จ.ราชบุรี เนื่องจากพื้นที่บางขุนพรหมไม่เหมาะสมแก่การเกษตร (ภูเดช แสนสา, 2561) การส่งกลุ่มไทยวนลงมาตั้งถิ่นฐานในราชบุรีและเมืองขึ้นในของสยาม มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันการหลบหนี และใช้แรงงานในการพัฒนาเมือง รวมถึงเป็นกำลังป้องกันศึกสงคราม โดยมีระบบไพร่สังกัดมูลนายควบคุม (บังอร ปิยพันธุ์, 2541) ต่อมา บางส่วนของกลุ่มไทยวนเชียงใหม่ขยายถิ่นฐานไปยังตำบลคูบัว โดยมีผู้นำสองพี่น้อง หนานฟ้าตั้งถิ่นฐานที่ “บ้านปู่ฟ้า” และหนานขันตั้งที่ “บ้านปู่ขัน” เมื่อชุมชนขยายตัวจึงเกิดการแบ่งเป็น “บ้านใน” (ชุมชนเดิม) และ “บ้านนอก” (ชุมชนที่ขยายออกไป) บริเวณวัดแคทรายและวัดหนามพุงดอ (สมคิด จ้านงค์ศร, 2552)

ภาพที่ 1 บันทึกผู้เขียนในกรอบสี่ฟาระบุชื่อ “บ้านปู่ฟ้า” (สมคิด จ้านงค์ศร, 2552)

คำปริวรรต

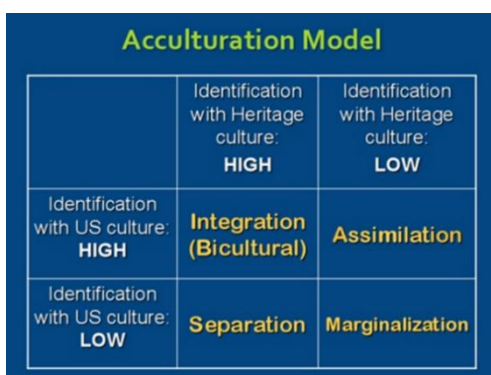
รัสสิกขุสุวรรณอยู่บ้านปู่ฟ้าแล ทูอาวรวนบ้านมะโกเออาลานหือเขียน

แลผู้เขียนหือได้เท่ากันเทอะ

การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยวนเชียงใหม่ในจังหวัดราชบุรีส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยพื้นถิ่น ซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสองกลุ่มได้นำไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรมการเขียนที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี กระบวนการนี้สะท้อน

ถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปะทะและหลอมรวมของวัฒนธรรมสองกลุ่ม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคลและสังคม เช่น วิถีชีวิต ประเพณี ภาษา และโครงสร้างสังคม (นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, 2567) แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของจอห์น ดับเบิลยู เบอร์รี ได้แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) Integration คือการผนวกรวมวัฒนธรรมใหม่เข้ากับวัฒนธรรมเดิม 2) Assimilation คือการรับวัฒนธรรมใหม่และละทิ้งวัฒนธรรมเดิม 3) Separation คือการแยกวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมใหม่ออกจากกัน และ 4) Marginalization คือการไม่ยอมรับทั้งวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมใหม่ การเลือกรูปแบบการผสมผสานขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและพื้นที่ เช่น อาจมีการปฏิเสธวัฒนธรรมใหม่ในพื้นที่ส่วนตัว แต่ยอมรับในพื้นที่สาธารณะ (Berry, J. W., 1997) ในบริบทของชาวไทยวนเชียงใหม่ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในราชบุรี กระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมนี้เกิดขึ้นอย่างซับซ้อน โดยไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวตายตัว การปะทะกันของสองวัฒนธรรมอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือแม้แต่การลดทอนวัฒนธรรมเดิมภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมใหม่ อย่างไรก็ตาม การปรับตัวและการเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรมของชาวไทยวนเชียงใหม่ในราชบุรี สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทางสังคมที่มีพลวัตและเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา

ภาพที่ 2 Berry's two dimensional acculturation model (Berry, J. W., 1997)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง ปราปรบพร้อมสมัยที่ปรากฏใน คัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี เพื่อศึกษาลักษณะของปราปรบพร้อมสมัยที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลไทยวนวัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี และภาพสะท้อนการผสมผสานทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยวนกับกลุ่มคนในท้องถิ่นจังหวัดราชบุรีผ่านตัวอักษรและภาษาของปราปรบพร้อมสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะของปราปรบพร้อมสมัย และการผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินงานวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมคัมภีร์ใบลานของชาวไทยวน และภูมิหลังทางด้านประวัติศาสตร์การอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวไทยวนในเมืองเชียงใหม่สู่เมืองราชบุรี ศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับที่มาของการศึกษาปราชญ์ (Paratexts) ในเอกสารตัวเขียนประเภทคัมภีร์ใบลาน

ประชากรหรือข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ข้อมูลสำเนาดิจิทัลเอกสารตัวเขียนประเภทคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่ นครบาล จังหวัดราชบุรี จากฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) จำนวน 275 ผู้ก จากทั้งหมด 297 ผู้ก โดยคัดเลือกคัมภีร์ใบลานไทยวนผู้กที่ปรากฏ ปราชญ์ที่ร่วมสมัยเท่านั้น

วิเคราะห์และตีความข้อมูล ปราชญ์ที่ร่วมสมัยที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานตามแนวคิดการศึกษาปราชญ์ในเอกสารตัวเขียนของศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียน มหาวิทยาลัยอัมบุคส์ (Centre for the Study of Manuscript Cultures) (Techasiriwan, A., 2019) และวิเคราะห์การผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนที่ปรากฏในปราชญ์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและสรุปผลการวิจัย (Berry, J. W., 1997)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ปราชญ์ที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานของวัดใหม่ นครบาลนั้นมี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) ปราชญ์ดั้งเดิม ซึ่งปราชญ์ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยเดียวกับการผลิตคัมภีร์ใบลานและมีกรรมวิธีในการสร้างปราชญ์ด้วยการจารเช่นเดียวกับการสร้างต้นฉบับคัมภีร์ใบลาน 2) ปราชญ์ร่วมสมัย ที่เกิดขึ้นในยุคหลังจากการผลิตคัมภีร์ และมีกรรมวิธีการสร้างปราชญ์โดยการเขียนด้วยปากกา และดินสอดำ ซึ่งเกิดขึ้นในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่ นครบาลเกือบทุกผู้ก

ลักษณะของปราชญ์ร่วมสมัย และการผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่ นครบาล จังหวัดราชบุรี ทั้งสิ้น 275 ผู้ก โดยปรากฏปราชญ์ร่วมสมัยในตำแหน่งต่าง ๆ ของคัมภีร์ใบลาน 7 ตำแหน่ง ดังนี้ ตำแหน่งปกหน้า จำนวน 241 ผู้ก ตำแหน่งอักษรบอกอังกา จำนวน 7 ผู้ก ตำแหน่งหัวลาน (บริเวณขอบซ้ายของใบลาน) จำนวน 48 ผู้ก ตำแหน่งท้ายลาน (บริเวณขอบขวาของใบลาน) จำนวน 16 ผู้ก ตำแหน่งของเนื้อหา จำนวน 172 ผู้ก ตำแหน่งของตำแหน่งรู้ร้อยสายสนอง จำนวน 8 ผู้ก และตำแหน่งของปกหลัง จำนวน 59 ผู้ก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ปราชญ์ร่วมสมัยที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงพลวัตของการใช้งานคัมภีร์ใบลานไทยวนมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันพบการปรากฏของปราชญ์ร่วมสมัยเชิงโครงสร้าง และปราชญ์เชิงวิจารณ์ค่อนข้างมาก ในขณะเดียวกันก็พบปราชญ์ร่วมสมัยเชิงข้อมูลเพียงเล็กน้อย ดังนั้น จึงพอจะสรุปลักษณะของปราชญ์ร่วมสมัยที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่ นครบาล จังหวัดราชบุรี ได้ว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่ ปราชญ์ร่วมสมัยเชิงโครงสร้าง ปราชญ์ร่วมสมัยเชิงวิจารณ์ และปราชญ์เชิงข้อมูล ดังนี้

1. ปราชญ์ร่วมสมัยเชิงโครงสร้าง เป็นส่วนที่จะช่วยนำทางผู้อ่านไปถึงตัวบท และโครงสร้างของเอกสารตัวเขียนได้ง่าย ได้แก่ ชื่อเรื่องหลัก ชื่อเรื่องรอง อักษรบอกอังกา

1.1 ชื่อเรื่องหลัก มักปรากฏในตำแหน่งของปกหน้ามากที่สุด ถัดมาคือตำแหน่งของหัวลาน และปกหลังตามลำดับ มีหน้าที่ในการบอกชื่อเรื่องของคัมภีร์ใบลาน การปรากฏในตำแหน่งของปกหน้าทำให้ผู้ใช้งานคัมภีร์ใบลานสามารถเห็นและรู้ชื่อเรื่องของคัมภีร์ใบลาน จึงมีความสะดวกในการค้นหาและนำไปใช้งาน ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 3 ชื่อเรื่อง ปัญหาสูตร

คัมภีร์ใบลานบางผูก ไม่มีใบลานที่เป็นปกหน้า ซึ่งอาจจะสูญหายไปหรือไม่มีตั้งแต่แรก ผู้ใช้งานก็จะนำเอาใบลานเปล่าที่มีเนื้อที่พอที่จะเขียนชื่อเรื่องลงไป ดังตัวอย่าง

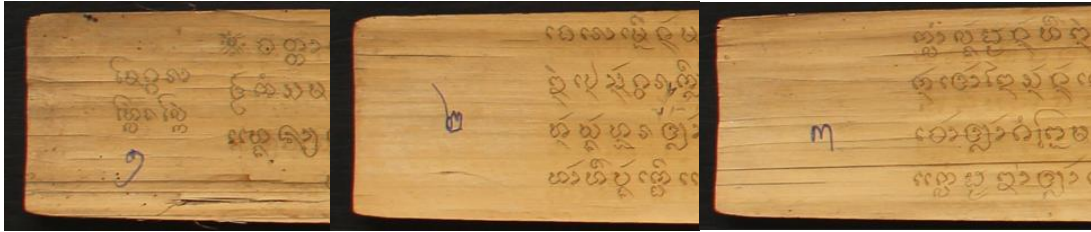
ภาพที่ 4 ชื่อเรื่อง มัลลยโปรตเปรต

1.2 ชื่อเรื่องรอง มักปรากฏในตำแหน่งของหัวลาน คือ บริเวณขอบซ้ายของใบลานหน้าแรกก่อนจะเข้าตัวบท ตำแหน่งหัวลานมักใช้เขียนชื่อเรื่องรองจากปกหน้าอีกครั้ง อาจปรากฏร่วมกับปราปรบดั้งเดิม หรือปรากฏเฉพาะปราปรบทรมสมัย ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 5 ชื่อเรื่องรอง มหาวิบาก ปรากฏคู่กับปราปรบดั้งเดิม

1.3 อักษรบอกอังกา ในคัมภีร์ใบลานผูกหนึ่ง ๆ จะมีการจารตัวอักษรหรือตัวเลขกำกับใบลานไว้ด้านที่สองของใบลาน เรียกว่า อักษรบอกอังกา ใบลานหนึ่งใบจะมีตัวอักษรหรือตัวเลขกำกับหนึ่งตัว อักษรบอกอังกานี้อาจเป็นตัวเลข ตัวอักษร ตัวอักษรประสมสระ หรือเป็นรูปคำอื่น ๆ ก็ได้ ปราปรบทรมสมัยที่เป็นอักษรบอกอังกามักเขียนไว้หน้าแรกของใบลาน ซึ่งแตกต่างไปจากขนบการจารคัมภีร์ใบลาน ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 6 อักษรบอกอังกา เขียนไว้หน้าแรกของใบลาน

นอกจากนี้ยังพบอักษรบอกอังกาทั้งสองหน้าของใบลาน ใบลานหนึ่งใบจะมีหมายเลขกำกับสองตัว และมักใช้ตัวเลขในการเขียนกำกับทุกหน้าลานเพื่อนับจำนวนหน้าใบลานในแต่ละผูก ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 7 อักษรบอกอังกา เขียนไว้ทั้งสองหน้าของใบลาน

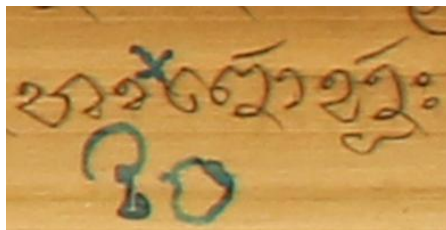
2. ปราปรบทรว่มสมัยเชิงวิจารณ์ ลักษณะของปราปรบทรว่มสมัยเชิงวิจารณ์นี้มักเกิดขึ้นกับตัวบท ซึ่งเป็นการแก้ไข หรือเพิ่มเติม รวมไปถึงการปริวรรต การใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผู้ใช้งานคัมภีร์ใบลานได้เข้าใจตัวบทและถ่ายทอดได้ดีขึ้น โดยใช้วัสดุเครื่องเขียนเป็นปากกาสีต่าง ๆ และดินสอกราไฟต์

2.1 การแก้ไข ปราปรบทรว่มสมัยที่ปรากฏนี้ก็เพื่อแก้ไขตัวบทให้ถูกต้องตามที่ผู้ใช้คัมภีร์ใบลานต้องการให้เป็น ส่วนมากจะเป็นการทำเครื่องหมายฆ่าตัวอักษร คำ หรือประโยคที่ผิดหรือซ้ำเกินมา ดังภาพที่ 8 นี้แสดงให้เห็นถึงการใช้ปากกาขีดฆ่าคำที่จารผิดและเกินมา ดังนี้ “หน้าไม้พะนอันเปนของวิ(เศษ)” ซึ่งทำให้ได้ประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ขึ้น

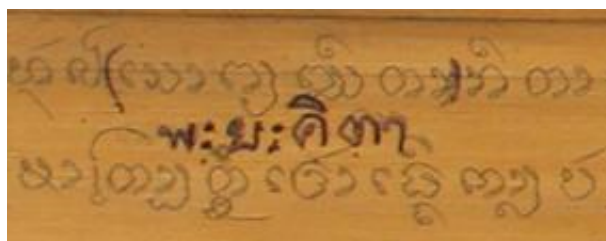
ภาพที่ 8 การใช้ปากกาขีดฆ่าคำที่จารผิด

2.2 การเพิ่มเติม ปรารบปรหมัสมัที่ปรากฏนี้ก็เพื่อเติมเต็มความหมายของคำ หรือประโยคของตัวบทที่อาจจะตกหล่นไป จนอาจทำให้คำหรือประโยคไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถสื่อความหมายได้ โดยเมื่อเติมเข้ามาแล้วจึงทำให้ความหมายของคำหรือประโยคนั้นมีความหมายที่สมบูรณ์ ดังภาพที่ 9 จะเห็นได้ว่าผู้ใช้งานคัมภีร์ไบลานได้เพิ่มเติมคำว่า “ใจ” ด้วยปากกาทำให้ประโยค “หาใจเข้าออก” สมบูรณ์ขึ้น

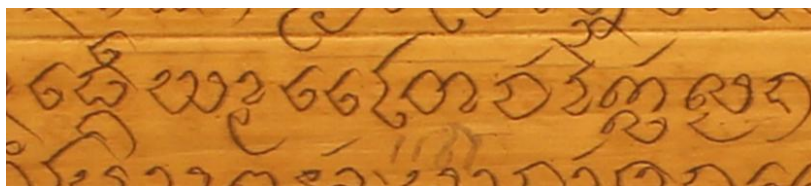
ภาพที่ 9 การเพิ่มเติมคำว่า “ใจ” ด้วยอักษรธรรมล้านนา

2.3 การปริวรรต ปรารบปรหมัสมัที่ปรากฏนี้ก็เพื่อช่วยให้ผู้ใช้งานคัมภีร์ไบลานเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้นโดยการปริวรรตอักษรธรรมล้านนาให้เป็นอักษรไทยปัจจุบัน ดังภาพที่ 10 ผู้ใช้คัมภีร์ไบลานได้เขียนคำปริวรรตอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทยด้วยปากกาว่า “พะยะคิตา”

ภาพที่ 10 การปริวรรตอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทยปัจจุบัน

2.4 การช่วยอ่าน ปรารบปรหมัสมัที่ปรากฏนี้เพื่อเป็นตัวช่วยในการอ่านคัมภีร์ไบลานไทยวนได้อย่างถูกต้อง ราบรื่น ไม่สะดุด ดังภาพที่ 11 ผู้ใช้งานคัมภีร์ได้เขียนคำอ่านของคำว่า “แตร” ในสำเนียงของชาวไทยวนว่า “แก” เป็นอักษรไทยด้วยดินสอดำกราไฟต์

ภาพที่ 11 เขียนคำอ่านสำเนียงท้องถิ่นในคำว่า “แตร”

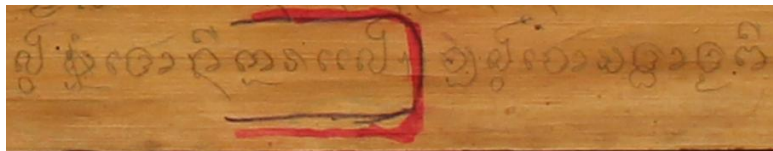

การบันทึกคำภีร์ใบลานไทยวนจะจารอักษรเป็นคำติดต่อกันไปโดยไม่มีการเว้นวรรคนอกจากจะสุดบรรทัดหรือบริเวณที่เป็นรู้อยายสนอง ดังนั้นผู้ใช้งานจึงจำเป็นต้องฝึกอ่านเว้นวรรคเอง หรือบางครั้งเรื่องที่บันทึกจะมีภาษาบาลีขึ้นเป็นหัวข้อแล้วต่อด้วยเนื้อความที่เป็นภาษาไทยวน ซึ่งก็จะจารติดต่อกันไม่ได้เว้นวรรคอาจทำให้เกิดความไม่สะดวกกับผู้ใช้นักภีร์ใบลาน ดังภาพที่ 12 จะเห็นได้ว่าผู้ใช้นักได้ทำปราชบพทร่วมสมัยด้วยปากกาเป็นเครื่องหมายคั่นระหว่างคำภาษาบาลีกับเนื้อความภาษาไทยวน ดังนี้ เพื่อให้อ่านได้สะดวกมากยิ่งขึ้นดังความต่อไปนี้ “เอกั ตัปณณรติ । ยังมีในกลางคืนวัน 1”

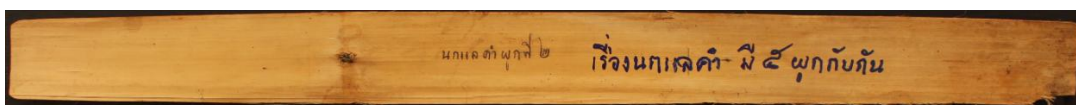
ภาพที่ 12 การขีดเส้นคั่นระหว่างคำภาษาบาลีกับเนื้อความภาษาไทยวน

บางครั้งจะพบว่าผู้ใช้นักภีร์ใบลานทำเครื่องหมายเพื่อคั่นระหว่างตัวบทในตอนจบกับบันทึกผู้เขียนซึ่งเป็นปราชบพทเชิงข้อมูลด้วยการขีดเส้นล้อมกรอบสามด้านด้วยปากกาและเน้นย้ำด้วยปากกาสีแดงอีกครั้ง ดังตัวอย่างในภาพที่ 13 ดังความต่อไปนี้ “แล้วชื่อเท่านีก่อนแล ฯ จบแล้วเจ้าสัทธาทุพี....”

ภาพที่ 13 การคั่นระหว่างตัวบทกับปราชบพท

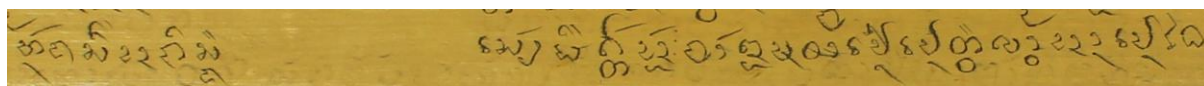
3. ปราชบพทร่วมสมัยเชิงข้อมูล ลักษณะของปราชบพทร่วมสมัยเชิงข้อมูลนี้ปรากฏน้อยมาก พบเพียงแค่การให้ข้อมูลที่เป็นจำนวนของคำภีร์ในชุดเดียวกัน ไม่ค่อยปรากฏในรูปแบบอื่น ๆ โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นบันทึกผู้เขียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้นักภีร์ใบลานไม่ค่อยได้ใช้งานในส่วนนี้นัก ดังภาพที่ 14 เป็นปราชบพทร่วมสมัยที่แสดงให้เห็นข้อมูลจำนวนผูกในหนึ่งเรื่องชื่อว่า “เรื่องนกแลคำ มี 5 ผูกด้วยกัน”

ภาพที่ 14 ชื่อเรื่องนกแลคำ มี 5 ผูกด้วยกัน

กลุ่มคนไทยวนเชียงแสนมีวัฒนธรรมการเขียนโดยใช้อักษรธรรมล้านนา ภาษาไทยวน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ติดตัวมาจากเมืองเชียงแสน อาณาจักรล้านนา ในขณะที่กลุ่มคนไทยพื้นถิ่นราชบุรีมีวัฒนธรรมการเขียนโดยใช้

อักษรไทย และอักษรขอม ภาษาไทย การผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนของทั้งสองกลุ่มปรากฏในคัมภีร์ไบลาน ไทวน วัดใหม่นครบาล ดังภาพที่ 15 เป็นบันทึกผู้เขียนที่อยู่ตอนท้ายของคัมภีร์ได้ระบุว่า “หนังสืออานิสงส์เสียผี คัดออกจากขอมเป็นตัวลาว อ่านเป็นไทย” หมายถึง คัมภีร์อานิสงส์เสียผีนี้ได้คัดลอกจากต้นฉบับที่เป็นอักษรขอม มาเป็นอักษรธรรมล้านนา(ตัวลาว) แต่ยังคงอ่านเป็นสำเนียงแบบภาษาไทยกลาง ข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนของทางกลุ่มคนไทยวนที่ใช้อักษรธรรมล้านนาในการเขียน ซึ่งคัดลอกมาจากต้นฉบับที่เป็นอักษรขอม ภาษาไทย อันเป็นวัฒนธรรมของชาวไทยพื้นถิ่นราชบุรี

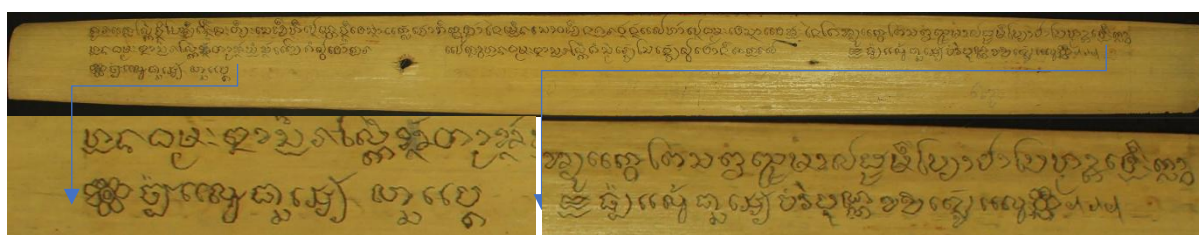
ภาพที่ 15 แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานวัฒนธรรมการเขียน

เมื่อวัฒนธรรมการเขียนทั้งสองวัฒนธรรมได้มาผสมผสานกัน จึงทำให้เกิดการใช้ตัวอักษรของทั้งสองวัฒนธรรมผสมกันในคำเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นการตั้งใจ หรือการเผลอไผลไปของผู้จารที่มีความรู้ในเรื่องของตัวอักษร และอักษรวิธีของทั้งสองวัฒนธรรม อย่างในคัมภีร์ไบลาน ไทวน วัดใหม่นครบาล พบการใช้อักษรธรรมและอักษรขอมปะปนในคำเดียวกัน ดังภาพที่ 16 แสดงให้เห็นถึงการใช้ตัวอักษรธรรมล้านนาพร้อมกับอักษรขอมในคำว่า เขตวันนอาราม โดยมีตัวเชิง น. ที่เขียนด้วยอักษรขอมไว้ด้านล่างจากตัวเต็ม น. ของอักษรธรรมล้านนา

ภาพที่ 16 การใช้อักษรธรรมร่วมกับอักษรขอม

นอกจากอักษรขอมที่ใช้ปะปนกับอักษรธรรมแล้ว ยังพบการใช้อักษรขอมเขียนเป็นประโยคในตอนท้ายของตัวบท เป็นการบอกว่าเรื่องนี้ตัวบทได้จบบริบูรณ์แล้ว ดังภาพที่ 17

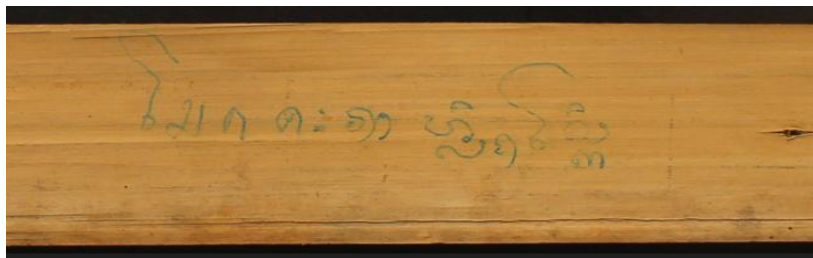
(อักษรขอม) จบแล้วท่านเอย ลานแปด

(อักษรขอม) ถบ(จบ)แล้วท่านเอย บริบูรณ์---แล้ว

ภาพที่ 17 การใช้อักษรธรรมร่วมกับอักษรขอม

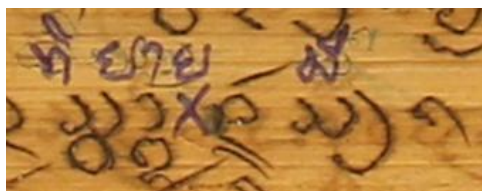

การผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนของทั้งสองกลุ่มปรากฏให้เห็นเด่นชัดในบริบทของการสร้างปราปรบพร้อมสมัยในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล เมื่อเวลาผ่านไปคนไทยวนเขียนแทนที่ราชบุรีได้รับเอาวัฒนธรรมการเขียนทางด้านอักษรและภาษาแบบภาคกลางของกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นราชบุรีเข้ามาใช้ ประกอบกับการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยที่วัสดุรองรับการเขียนเปลี่ยนจากใบลานเป็นกระดาษฝรั่ง กระบวนการบันทึกเปลี่ยนจากการจารเป็นการเขียน และเครื่องมือที่ใช้ก็เปลี่ยนจากเหล็กจารเป็นปากกา ด้วยปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้เกิดการสร้างปราปรบพร้อมสมัยในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาลที่ผสมผสานเอาวัฒนธรรมการเขียนของกลุ่มคนไทยวนเขียนและกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นราชบุรีเอาไว้ด้วยกัน ดังภาพที่ 18 แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานตัวอักษรในการเขียนชื่อเรื่องโมคคัลลาหลงโลกด้วยอักษรไทยในคำว่า “โมคคละรา” ปนกับอักษรธรรมล้านนาในคำว่า “หลงโลก” ด้วยปากกาสีเขียวบริเวณปกหลังของคัมภีร์

ภาพที่ 18 ปราปรบพร้อมสมัยเชิงโครงสร้างบอกชื่อเรื่อง

การผสมผสานตัวอักษรของทั้งสองวัฒนธรรมยังปรากฏ ดังภาพที่ 19 เป็นการเพิ่มเติมคำที่ขาดหายไปในตัวบทที่จารเป็นอักษรธรรมล้านนาด้วยคำที่เขียนด้วยปากกาเป็นอักษรไทย โดยมีเครื่องหมายกากบาทแสดงว่ามีคำที่ตกหล่นไป ในคำว่า “...สวาดทียายมีนั้นเสี่ยง...” โดยคำที่เป็นตัวหนา คือคำที่เพิ่มเข้ามาภายหลัง

ภาพที่ 19 การเพิ่มเติมคำให้สมบูรณ์ด้วยอักษรไทย

การผสมผสานวัฒนธรรมการเขียนของกลุ่มคนไทยวนเขียน และกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นราชบุรี ที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล แสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยวนเขียนไม่ได้ปฏิเสธวัฒนธรรมภายนอกที่ไม่ใช่ของตนไปอย่างสิ้นเชิง และไม่ได้รับวัฒนธรรมภายนอกมาแทนที่วัฒนธรรมของตนทั้งหมด แต่กลุ่มคนไทยวนเขียนได้ผนวกรวมวัฒนธรรมใหม่เข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนได้อย่างกลมกลืนควบคู่กันไปทั้งสองวัฒนธรรม (Intergration) ซึ่งเป็นเหตุทำให้กลุ่มคนไทยวนเขียน จังหวัดราชบุรีนั้นยังสามารถดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ของตนเองได้ท่ามกลางกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นราชบุรี โดยไม่ถูกกลืนกลายจนสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไป (Assimilation)

อภิปรายผล

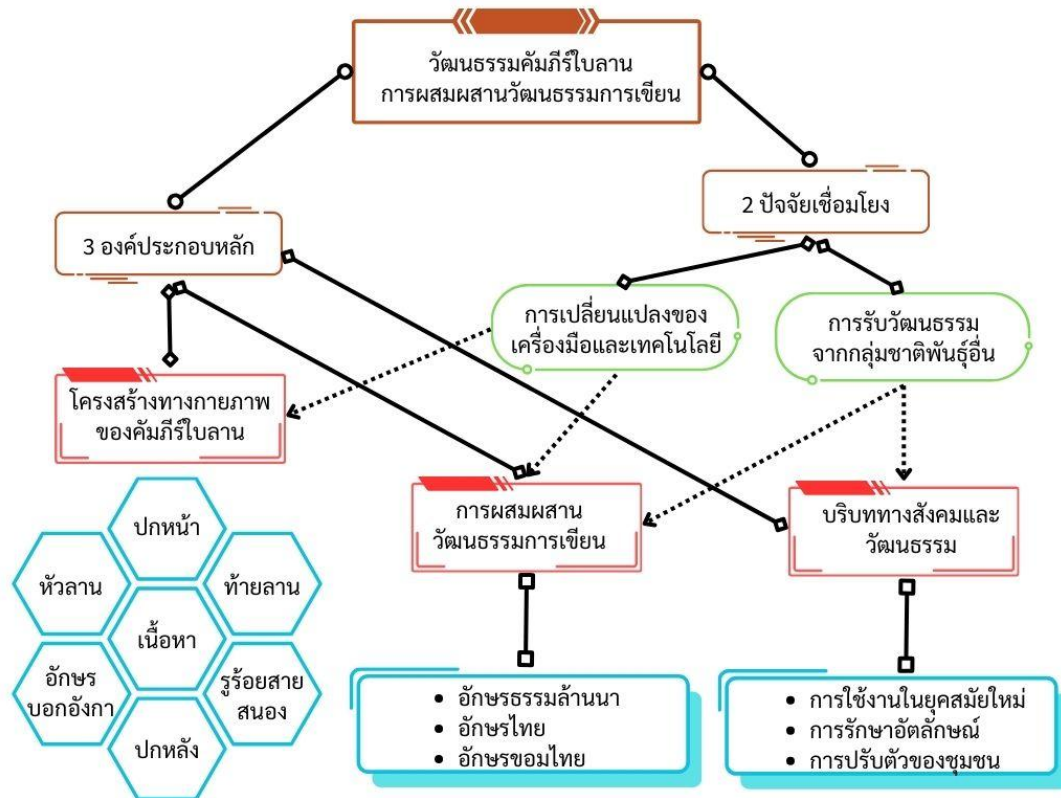
จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ลักษณะของปราปรบพร้อมสมัยที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี พบทั้งสิ้น 275 ผูก โดยปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ ของคัมภีร์ใบลาน 7 ตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งปกหน้า ตำแหน่งอักษรบอกอังกา ตำแหน่งหัวลาน (บริเวณขอบซ้ายของใบลาน) ตำแหน่งท้ายลาน (บริเวณขอบขวาของใบลาน) ตำแหน่งของเนื้อหา ตำแหน่งรื้อยสายสนอง และตำแหน่งของปกหลัง ลักษณะของปราปรบพร้อมสมัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอภริดี เตชะศิริวรรณ ในเรื่อง Tai Lü manuscripts from Southern Yunnan and Northern Laos: The function and development of paratexts in a recently revived manuscript culture (Techasiriwan, A., 2019) โดยพบ 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) ปราปรบทเชิงโครงสร้าง 2) ปราปรบทเชิงวิจารณ์ และ 3) ปราปรบทเชิงข้อมูล ในขณะที่ปราปรบพร้อมสมัยที่พบมากที่สุดคือ ชื่อเรื่อง ในตำแหน่งที่เป็นปกหน้าของคัมภีร์ใบลาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพีระ พนารัตน์ ในเรื่อง Ayutthaya Literature in the Hands of Bangkok Scribes and Scholars: Paratexts and Transmission History of Ayutthaya Literature in the Bangkok Period (Panarut, P., 2019) โดยศึกษาปราปรบทในเอกสารตัวเขียนหนังสือสมุดไทยในสมัยอยุธยาซึ่งพบปราปรบทที่เป็นชื่อเรื่องมากที่สุดและมักปรากฏบนหน้าปก หรือใบรองปก ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางในการจัดเก็บเอกสารตัวเขียน

จากการศึกษาลักษณะปราปรบพร้อมสมัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นภาพการผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนของกลุ่มคนไทยวนเชียงแสน จังหวัดราชบุรี กับกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นราชบุรีเข้ากับวัฒนธรรมการเขียนดั้งเดิมของตน โดยพบการใช้อักษรไทย อักษรขอม และภาษาไทยกลางควบคู่กันไปกับอักษรธรรมล้านนา ภาษาไทยวนในการเขียนปราปรบพร้อมสมัย นอกจากนี้ยังทำให้เห็นถึงความพยายามในการดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มคนไทยวนเชียงแสนท่ามกลางวัฒนธรรมไทยภาคกลาง ในฐานะที่เป็นกลุ่มคนพลัดถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น ดับบลิว เบอร์รี ที่กล่าวถึงลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมของคนพลัดถิ่นตามแบบจำลองการผสมผสานทางวัฒนธรรมสองมิติ ในข้อที่เป็นการผนวกรวมวัฒนธรรมใหม่เข้ากับวัฒนธรรมเดิม (Integration) (Berry, J. W., 1997) เป็นเหตุให้กลุ่มคนไทยวนสามารถดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองได้ท่ามกลางกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นราชบุรี โดยไม่ถูกกลืนกลายจนสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไป (Assimilation)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถสังเคราะห์ผลการวิจัยออกมาในรูปแบบของโมเดลองค์ความรู้ เรื่องวัฒนธรรมคัมภีร์ใบลานและการผสมผสานวัฒนธรรมการเขียน โดยมีโครงสร้างโมเดล คือ 3 องค์ประกอบหลัก และ 2 ปัจจัยเชื่อมโยง โมเดลนี้เป็นการแบ่งองค์ความรู้ออกเป็น 3 องค์ประกอบหลักที่เป็นแกนกลางของการศึกษา และมี 2 ปัจจัยเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมการเขียน

ภาพที่ 20 โมเดล วัฒนธรรมคัมภีร์โบราณและการผสมผสานวัฒนธรรมการเขียน

3 องค์ประกอบหลัก (Core Components) ได้แก่

1. โครงสร้างทางกายภาพของคัมภีร์โบราณ ประกอบด้วย ตำแหน่งของปราสาทพร้อมสมัยทั้ง 7 ตำแหน่ง ได้แก่ ปกหน้า ปกหลัง หัวลาน ท้ายลาน เนื้อหา อักขรบอกอังกา และรื้อยสายสนอง โดยแต่ละตำแหน่งมีรูปแบบการใช้อักขรและสัญลักษณ์เฉพาะ
2. การผสมผสานวัฒนธรรมการเขียน ปราสาทพร้อมสมัยที่พบมีการใช้อักขรธรรมล้านนา ร่วมกับ อักขรไทย และอักขรขอม ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวของวัฒนธรรมไทยในอดีตที่พลานอก
3. บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มไทยวน ปราสาทพร้อมสมัยสะท้อนให้เห็นถึงการใช้งานคัมภีร์โบราณยังคงอยู่แม้เข้าสู่ยุคสมัยใหม่ รวมทั้งกระบวนการรักษาอัตลักษณ์และการปรับตัวของชุมชน

2 ปัจจัยเชื่อมโยง (Connecting Factors) ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงของเครื่องมือเขียนและเทคโนโลยี โดยแสดงให้เห็นถึงการเริ่มใช้ปากกา ลูกกลิ้ง และดินสอดำ กราฟในคัมภีร์โบราณ ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงพัฒนาการของยุคสมัยและการผสมผสานของเทคโนโลยี
2. การศึกษาและการรับวัฒนธรรมจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น คือ การได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทยพื้นถิ่น เช่น อักขรขอม อักขรไทย และภาษาไทย ซึ่งส่งผลต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอักขรที่ใช้ในคัมภีร์

แนวทางการประยุกต์ใช้

- ใช้ในการออกแบบโครงการอนุรักษ์ และจัดการข้อมูลเอกสารโบราณ
- ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบอักขรและภาษาในบริบทชาติพันธุ์ไทยวน และชาติพันธุ์อื่น ๆ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า ลักษณะของปราชญ์ร่วมสมัย และการผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดโพนครบาล จังหวัดราชบุรี ปรากฏปราชญ์ร่วมสมัยทั้งสิ้น 275 ผู้ โดยปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ ของคัมภีร์ใบลาน 7 ตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งปกหน้า ตำแหน่งอักษรบอกอังกา ตำแหน่งหัวลาน (บริเวณขอบซ้ายของใบลาน) ตำแหน่งท้ายลาน (บริเวณขอบขวาของใบลาน) ตำแหน่งของเนื้อหา ตำแหน่งรื้อยสายสนอง และตำแหน่งของปกหลัง ซึ่งตำแหน่งปกหน้าเกือบทั้งหมดเป็นชื่อเรื่องและเขียนด้วยอักษรไทยเพื่อให้สะดวกในการหยิบจับใช้งาน ตำแหน่งของเนื้อหาเป็นการแก้ไข เพิ่มเติม ทำเครื่องหมายสัญลักษณ์ ตำแหน่งของปกหลังเป็นชื่อเรื่องเช่นเดียวกับปกหน้า ตำแหน่งหัวลาน (บริเวณขอบซ้ายของใบลาน) เป็นชื่อเรื่อง และอักษรบอกอังกา ตำแหน่งท้ายลาน (บริเวณขอบขวาของใบลาน) เป็นสัญลักษณ์หรืออักษรบอกอังกา ตำแหน่งรื้อยสายสนองเป็นการเขียนแก้ไขเนื้อหา และอักษรบอกอังกาที่เป็นตัวเลขไทย หรือเลขอารบิก ปราชญ์ร่วมสมัยที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนไทยวน มีการใช้งานคัมภีร์ใบลานอย่างต่อเนื่องยาวนานจนมาถึงในยุคสมัยที่มีการเริ่มใช้ปากกา ลูกกลิ้ง ดินสอดำ กราไฟต์ และเริ่มมีการศึกษาอักษรท้องถิ่นของกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นราชบุรี ได้แก่ อักษรไทย และอักษรขอม ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียน ซึ่งปรากฏในปราชญ์ร่วมสมัยที่มีการเขียนอักษรธรรมล้านนาที่เป็นอักษรในวัฒนธรรมของคนไทยวนปะปนกันกับอักษรไทย และอักษรขอม การผสมผสานทางวัฒนธรรมการเขียนนี้ทำให้เห็นว่า ได้รับวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยพื้นถิ่นมาปรับใช้ในสังคมไปพร้อม ๆ กับการพยายามดำรงอัตลักษณ์ของคนไทยวนได้เป็นอย่างดี จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ศึกษาเปรียบเทียบปราชญ์ร่วมสมัยในคัมภีร์ใบลานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบการเขียนและการใช้งานของคัมภีร์ใบลานในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น ไทยลื้อ ไทยจีน ไทยอีสาน ไทยถิ่นใต้ หรือมอญ 2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการใช้อักษรในคัมภีร์ใบลาน และผลกระทบต่อนวัตกรรมทางวัฒนธรรม โดยศึกษาว่าอิทธิพลของอักษรไทยและอักษรขอมมีผลต่อการคงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงของอักษรธรรมล้านนาอย่างไร อาจวิเคราะห์แนวโน้มของการใช้และการสูญหายของอักษรท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน และ 3) ศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมและอิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ว่าเทคโนโลยี เช่น การพิมพ์ การบันทึกดิจิทัล และสื่อออนไลน์ มีผลต่อการอนุรักษ์หรือเปลี่ยนแปลงการใช้คัมภีร์ใบลานอย่างไร โดยเปรียบเทียบระบบการเขียนแบบดั้งเดิมกับการบันทึกในระบบดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- ดิเรก อินทร์จันทร์. (2560). แนวคิดและกระบวนการสร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกในล้านนาและรัฐฉาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงและสาละวินศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ตุลาภรณ์ แสนปรน. (2557). มิติวัฒนธรรมจากข้อความท้ายใบลาน. วารสารลำปางหลวง, 1(2), 41-57.
- นฤพนธ์ ค้วงวิเศษ. (2567). Acculturation. คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2567 จาก <https://anthropology-concepts.sac.or.th/glossary/1>
- บังอร ปิยพันธุ์. (2541). ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ภูเดช แสนสา. (2561). ชาวเขียงแสนย้ายแผ่นดิน. ชั่วพญา, 13(2018), 8-67.

- สมคิด จ้านงค์ศร. (2552). การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดนาหนองเป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนชาวไทยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- อัสรี มาหะมะ. (2562). กลุ่มชาติพันธุ์ : ไทยวน. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2567 จาก <https://www.sac.or.th/data-bases/ethnic-groups/ethnicGroups/86>
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Eng, J. O. (2022). Aspiring to Be a Buddha and Life Before Liberation: The Colophons of the Siamese Questions of King Milinda. *Manuscript Studies: A Journal of the Schoenberg Institute for Manuscript*, 7(1), 104-129.
- Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of Interpretation* (J. E. Lewin, Trans.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Panarut, P. (2019). Ayutthaya Literature in the Hands of Bangkok Scribes and Scholars: Paratexts and Transmission History of Ayutthaya Literature in the Bangkok Period. In Doctor of Philosophy Thesis in Philosophy. Universität Hamburg.
- Techasiriwan, A. (2019). Tai Lü manuscripts from Southern Yunnan and Northern Laos: The function and development of paratexts in a recently revived manuscript culture. In Doctor of Philosophy Thesis in Philosophy. Universität Hamburg. Universität Hamburg.